

FARAHAD ZAMA

Sreća
— za —
Bogate Ljude

Prevela Maja Kostadinović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2009.

*Posvećeno
mojim roditeljima,
mojoj supruzi i
sinu.*

*Zašto živimo ako ne da budemo predmet
šale i podsmeha naših suseda i da se i mi
njima smejemo kada dođe red na njih?*

– Džejn Ostin, *Gordost i predrasuda*

*Biti bogat ne znači imati veliki imetak; samo
zadovoljan čovek je istinski imućan.*

– Prorok Muhamed (Mir božji neka je s njim),
Sahih al Buhari, tom 8, str. 453

NEKE OD NEOPHODNIH STVARI ZA SAVRŠENO BRAMANSKO VENČANJE

Obrasci za iscrtavanje nevestinih ruku kanom.

Asketska odeća koju će mladoženja nositi tokom pretceremonijalnog obreda.

Palankin za odnošenje neveste u mladoženjinu kuću.

Četiri stabla banane odsečena pri korenu dok voće još visi na njima.

Venci sačinjeni od lišća manga i cvetni ukrasi od jasmina, nevena i ruselije.

Kokos koji će biti razbijen pred mladoženjom kada stigne.

Dve visoke mesingane lampe.

Idol boga Ganeša sa glavom slona.

Pirinčano brašno i crvena prašina za ukrašavanje mesta na podu gde će sedeti mlada i mladoženja.

Sari koji se drži kao pregrada između mlade i mladoženje na početku venčanja.

Ognjište i male klade za vatru, kao i topljeno maslo i kamfor za paljenje vatre.

Pet vrsta voća, lišće i jezgro betela, kristal šećer i suvo voće.

Venac za mladoženju, njegove roditelje i muževe njegovih sestara.

Mala fotografija porodičnog božanstva i fotografije mladinih i mladoženjinih roditelja, ako više nisu među živima.

Lepak od kima i nerafinisanog šećera od trske, štapići od kurkume, kumkum* i tanjir pun cveća.

Beli visuljci sa šarama koje će na čelu nositi mlada i mladoženja, napravljeni od stiropene.

Pirinač za bacanje.

Mesingana posuda i čaša za pranje mladoženjinih stopala.

Bronzano zvonce i idoli Krišne, Ganeša i drugih božanstava koje će obožavati u novom domaćinstvu.

Srebrna kašika i čaša puna vode koja će služiti za piće i miropomažanje.

Mladice devet vrsta sočiva koje će se koristiti tokom Gajatri pudže**.

Raskrčen prostor u kući gde će se izložiti stvari koje će nevesta poneti sa sobom u novo domaćinstvo.

Srebrno ili zlatno prstenje koje će mladoženja staviti nevesti na nožne prste.

Tocilo na koje će mlada spustiti stopalo dok joj mladoženja stavlja prstenje.

---

* Prah od kurkume ili šafrana, koristi se za iscrtavanje po koži.

** Pesma ili himna kojom se iskazuje poštovanje prema bogovima.

PRVO POGLAVLJE

Sirene su rano počele da se oglašavaju. Nije bilo ni sedam sati ujutru, a gospodin Ali je već čuo saobraćajnu buku sa ulice. Kuća je bila okrenuta ka istoku a topli sunčevi zraci su obasjavali verandu kroz grane drveća posađenog sa druge strane ulice. Vijugave šare gvozdених rešetaka oslikavale su se po uglačanom, crnom, granitnom podu i svetlozelenom zidu. Motocikli, skuteri i autobusi prolazili su u neprekidnoj procesiji, bučno trubeći. Brzi kamion je moćnom sirenom razbacao sa puta ostale učesnike u saobraćaju. Bilo je sveže zimsko jutro. Neki automobilisti i pešaci nosili su kapu i bili umotani u vunenu odeću. Gospodin Ali je otvorio kapiju i zakoračio napolje.

Gospodin Ali je voleo vrt koji je stvorio u skromnom dvorištu, širokom šest i dugačkom tri metra. Protrljao je dlanove kako bi ih ugrejao – siguran da je temperatura niža od dvadeset stepeni. Iz ugla, stablo guave pružalo je grane od kuće sve do prednjeg zida. Pod njim su rasle kari biljke, kana i jasmin puzavica. Bilo je i nekoliko biljaka u saksijama, uključujući i bonsaj banjan smokve koju je posadio pre jedanaest godina. Sa leve strane se nalazio izvor, a pored njega stabla papaje i hibiskusa. Jutarnja rosa je svetlucala srebrnkastobelim sjajem na savršeno simetričnoj paukovoј mreži razapetoј između njih. Nizak zid je obavijao celu kuću, odvajajući njegovo imanje od ulice. Duboko je udahnuo, upijajući miris jasmīna, i sa uživanjem zamišljao da se

nalazi u malom, zelenom selu, iako se njegova kuća zapravo nalazila na prometnom putu usred užurbanog grada.

Dva kestenjasta cveta su preko noći procvala visoko na hibiskusu, poviše zida. Gospodin Ali je prišao kako bi ih bolje osmotrio. Latice su bile žarke i sjajne, a diskretne rese krasile su ivice dugih žlebova u obliku trube. Prašnici su provirivali iz središta cvetova: jasni, žuti polen prošaran majušnim, somotastim, tamnocrvenim vlasima. Gospodin Ali je prešao prstima preko latica uživajući u nežnom, svilenom dodiru.

Divno, pomislio je i zakoračio u stranu kako bi pokupio opalo, žuto lišće guave. Spustio ih je u plastičnu kofu slomljene drške koju je koristio umesto kante za đubre.

Okrenuo se nazad ka hibiskusu i primetio čoveka koji se nagnuo preko zida kako bi ubrao jedan od cvetova i uzviknuo: „Hej!“

Čovek povuče ruku, otkidajući cvet sa grane. Gospodin Ali je prišao kapiji i otvorio je. Lopov je delovao poput uglednog čoveka. Nosio je elegantnu odeću. Imao je mobilni telefon u džepu košulje, a u jednoj ruci je nosio kožnu akten-tašnu. U drugoj je bio cvet.

„Zašto kradete cveće iz mog vrta?“, upitao je gospodin Ali.

„Ne kradem ga. Nosim ga u hram“, odgovori čovek.

„Bez moje dozvole“, reče gospodin Ali ljutito.

Čovek se samo okrenuo i otišao, i dalje držeći cvet u ruci.

„Šta se dešava?“, upita gospođa Ali sa verande. Gospodin Ali se okrenuo i pogledao svoju suprugu. Ruke su joj bile prekrivene brašnom i testom pošto je kao i svakog jutra pravila čapati*.

„Jesi li videla ovo?“, reče gospodin Ali povišenim glasom. „Taj čovek je prosto...“

„Zašto si toliko iznenađen? To nije tako neuobičajeno. Ljudi žele da ostave cvet pred nogama idola u hramu. Retko si budan u ovo doba, pa ne znaš. Osim toga, nemoj vikati od ranog jutra. To nije dobro za zdravlje“, reče ona.

„Sa mojim zdravljem je sve u redu“, promrmlja gospodin Ali.

---

* Tanak, beskvasni hleb.

„Čula sam to“, dodade gospođa Ali.

„Sa tvojim sluhom je svakako sve u redu“, reče on, okrenuvši se nazad ka kapiji. „Hej!“, uzviknuo je. „Iš! Beži odatle! Skloni se!“

Bela, mršava krava je izjurila napolje kroz kapiju. Mora da je ušla dok je bio okrenut na drugu stranu. Nešto crveno joj zasvetluca u ustima. Gospodin Ali pogleda hibiskus. Biljka je bila gola. Oba cveta su nestala.

Besno se udario šakom po čelu, a gospođa Ali se nasmeja.

„Šta je?“, reče on. „Misliš da je smešno ostati bez svog cveća iz vrta pre nego što je sunce pošteno sinulo?“

„Ne“, reče ona. „Previše se uzbuđuješ oko nebitnih stvari. Od kada si u penziji, ponašaš se poput nezaposlenog berberina koji brije svoju mačku zato što nema pametnija posla. Nadam se da ćeš od danas biti zaposleniji kako bih se domogla malo mira i tišine.“

„O čemu govoriš?“, upitao je.

Gospođa Ali zakoluta očima. „Vodim domaćinstvo više od četrdeset godina. Najgore su mi ove godine od kada si u penziji. U sve se mešaš i remetiš mi rutinu“, reče ona. „Nisi prvi čovek na svetu koji je otišao u penziju, znaš. Azar je u penziji i sasvim lepo se zanima.“

„Tvoj brat ide redovno u džamiju kako bi proveo nešto malo vremena u molitvi i mnogo više vremena sedeći na hladnom, mermernom podu i raspravljajući o *bitnim* stvarima, poput politike, indijskog budžeta, besramnog ponašanja omladine i palestinskog problema“, odgovori gospodin Ali na to.

„Šta ima loše u tome? Dok je u džamiji, bar ne sekira ženu kod kuće“, reče gospođa Ali.

Gospodin Ali je znao da ne može pobediti u ovoj raspravi, pa nije ni odgovorio. Osim toga, uprkos Azarevoj novootkrivenoj pobožnosti (nedavno je pustio bradu), iskreno je voleo svog šuraka i dobro se slagao sa njim.

Gospođa Ali je klimnula njihovoj sluškinji, koja je upravo otvarala kapiju. Lila je bila mršava žena četrdesetih godina, sa većitim širokim

osmehom koji je otkrivao njene velike zube. Nosila je stari, izbleđeli pamučni sari koji je nekada pripadao gospođi Ali. Ušla je u dvorište.

„Ovde počni sa čišćenjem“, obrati joj se gospođa Ali.

Lila je klimnula i rekla: „U redu, ama.“

Gospođa Ali se okrenula kako bi se vratila u kuću. „Uđi da doručuješ pre nego što dođe slikar.“ Obratila se svom mužu.

Gospodin Ali je bacio još jedan pogled ka golom hibiskusu i odmahnuo glavom pre nego što je ušao u kuću.

Čim su završili sa doručkom, oglasilo se zvono na ulaznim vratima. Gospodin Ali je izašao na verandu i otvorio kapiju. Slikar mu se iskezio i pokazao na veliki, pravougaoni paket umotan u novine i vezan za bicikl naslonjen na kapiju.

„Spremna je“, reče. „Trebaće mi vaša pomoć da je okačim.“

„U redu“, složio se gospodin Ali, izašavši na ulicu sa čovekom.

Odmotali su paket. Na svetlo je izronila reklama naslikana na metalnoj ploči u drvenom okviru. Odneli su je do zida sa spoljne strane. Gospodin Ali je držao znak dok je slikar ukucavao dugačke eksere kroz drvo i pričvrstio ga.

Gospodin Ali je bio zadovoljan izgledom reklame, ali je iz čiste navike rekao: „Pet stotina rupija je previše novca za ovako jednostavan znak.“

Čovekov osmeh nestade. „Gospodine, već smo se dogovorili. Uradio sam ovo za vas po posebnoj ceni. Cena farbe raste iz dana u dan. Vidite“, rekao je, dodirujući ivicu ofarbanog metala. „Koristio sam specijalne galvanizovane ploče koje neće zarđati posle prve kiše. Čak sam ga i zakačio na zid. Nisam ga samo ostavio kao đubre na vašem pragu, zar ne?“

Gospodin Ali mu je bez reči predao pet stotina rupija, i slikar je otišao. Želeo je da bolje pogleda znak, pa se uputio preko puta. Mršavi biciklista u prevelikom smeđem džemperu skoro je naleteo na

njega. Gospodin Ali je morao žustro da skoči u stranu kako bi izbegao sudar.

„Gledaj kuda ideš!“, obratio se biciklisti.

„Trebalo je da se oglasiš zvonom“, dodade gospodin Ali. „Kako ljudi da znaju da si tu, ako ne zvoniš?“

„Bio sam ispred vas. Da li vam je vid oslabio otkako vam je kosa posedela?“, upitao je biciklista odmahujući glavom i nastavio da okreće pedale ne čekajući odgovor.

Gospodin Ali je izгнаo iz uma misli vezane za biciklistu koji ne poznaje pravila saobraćaja i nastavio napred, sve dok se nije našao u senci kuće preko puta. Stajao je pod visokim ognjenim drvetom. Krošnja mu je još bila zelena, sa nagoveštajima crvenih pupoljaka. Vrana je graktala na grani. Vrapci su zacvrkotali i odlepršali svojim poslom. Gospodin Ali se okrenuo i pogledao znak zakačen za zid kuće.

„Alijeva bračna agencija za imućne“, pisalo je krupnim, naglašanim, crvenim slovima na plavoj pozadini. Ispod je sitnijim slovima pisalo: „Vlasnik: gospodin Hajder Ali, državni službenik u penziji“ i „Telefon: 236678“.

Njegovu malu kuću su sa obe strane zasenjivale stambene četvoro-spratnice. Samo njegova kuća je imala vrt. Ostale su se prostirale sve do ulice. Dve zgrade niže, na levoj strani, nalazio se hram koji je bio pošast njegovog vrta. Majušna radnja koja se grčevito držala zidova hrama, bila je već otvorena. U njoj su se prodavale novine, magazini, voće i cveće. Gospodin Ali je pogledao cveće ispred radnje i namrštio se. Zašto su ljudi krali cveće iz njegovog vrta, kada ih je radnja prodavala na pragu hrama?

Zatim je pogledao ka svojoj kući i video dva dečaka koja su na putu ka školi zastala da pročitaju njegov znak. Bio je izuzetno zadovoljan. Brzo je prešao ulicu i rekao dečacima da sačekaju dok im donese par guava.

Kuća gospodina Alija bila je izgrađena na dugom, uskom placu, širokom nekih šest metara. Sve prostorije bile su poređane u nizu. Iza vrta se nalazila veranda koja je delila krov sa ostatkom građevine, otvorena na tri strane zbog svetla i svežeg vazduha, ali zaklonjena od pogleda širokim, visokim zidovima i gvozdenim okvirom do krova. Iza verande su se nizale ostale prostorije – dnevna soba, spavaća soba, trpezarija i kuhinja. Sa zadnje strane se nalazilo malo, betonirano dvorište.

Stojeći na verandi, gospodin Ali je doviknuo svojoj supruzi: „Hajde da sredimo kancelariju.“

Njegova žena je izašla, otirući ruke o stari, plavi, pamučni sari. Očešljala se i uplela kosu. Pletenica joj nije bila tako debela kao ranijih godina. Bilo je i sedih vlasi u njenoj crnoj kosi.

„Hajde da prvo sve raščistimo. Ovde ima mnogo starudije kojoj nije mesto u kancelariji“, reče gospodin Ali.

Gospođa Ali je klimnula, pa su se bacili na posao.

„Ovo je trebalo juče da uradimo“, reče gospodin Ali, podigavši abadžur. „Šta će pomisliti klijenti ako naiđu?“

„Oglas će tek sutra izaći u novinama, zar ne?“, upita gospođa Ali. „U svakom slučaju, rekao si mi da naša adresa nije navedena u oglasu. Zar nije tako?“

Gospodin Ali pogleda svoju suprugu i nasmeja se. „Zašto si tako sumnjičava. Naravno da nisam stavio našu adresu u oglas. Ali, neko bi mogao da vidi znak i uđe unutra.“

„Sumnjam da će se neko pojaviti tako brzo. Hajde da završimo spremanje. Valjalo bi da počnem da kuvam. Zar si zaboravio da Azar i njegova žena dolaze na ručak“, reče gospođa Ali, skupljajući gomilu starih časopisa *Riders dajdžest*, i odnese ih napolje.

„Skini tu sliku sa zida“, reče mu gospođa Ali kada se vratila.

Gospodin Ali pogleda fotografiju njihovog sina sa mladim bračnim parom i trogodišnjim dečakom, koja je visila na žici okačenoj o ekser. Posegao je rukom da je skine, ali se ipak zaustavio. „Ostaviću je“, reče. „Ne izgleda neobično u kancelariji, osim toga, Rehman je tu obesio.“

Gospođa Ali mu uputi začuđen pogled, a gospodin Ali reče: „Šta je?“ Odmahnula je glavom bez reči.

Pola sata kasnije, veranda je bila potpuno prazna. Kada je Lila počistila paučinu i obrisala pod, gospodin i gospođa Ali su osmotrili prostor.

„Oh!“ izusti gospođa Ali. „Zaboravila sam kako je veranda prostrana.“

„Pogledajmo je sa tačke gledišta klijenata“, reče gospodin Ali.

Izašao je u dvorište i zatvorio kapiju koja vodi ka verandi. Sačekao je nekoliko trenutaka, i potom gurnuo gvozdene vratnice i zakoračio unutra. Zastao je u uglu i pokazao nalevo. „Postavimo sto tako da sedim leđima okrenut zidu, a licem klijentima“, reče.

Zatim je otišao do zida verande okrenut ka kući. „Dobro“, reče. „Sedeću ovde, iza stola. Biće mi potreban orman za držanje dokumenata i kancelarijskog materijala. Za početak će poslužiti orman za odelu.“

Gospođa Ali je klimnula i rekla: „Stavimo sofu pored zida kako bi klijenti mogli da sednu i razgovaraju sa tobom bez dovikivanja. Možemo staviti par stolica i pored preostalih zidova, kako bi mogli da sednu i klijenti koji čekaju.“

„Dobro, uradimo tako“, odgovori on.

Počeli su da donose nameštaj iz kuće. Sto i stolice bilo je relativno lako doneti, ali drveni orman i sofa bili su znatno teži. Posebno ih je bilo teško preneti preko praga koji deli dnevnu sobu i verandu.

Gospodin Ali reče: „Ovo ne valja raditi u našim godinama. Pozovimo Rehmana. On će nam pomoći. Najzad, za šta služe sinovi nego da pomažu ostarelim roditeljima.“

„Ne!“ reče gospođa Ali, strogo. „Već sam ti rekla. Ne želim ga sada ovde. Ako dođe, samo ćemo se posvađati. Ne želim danas da se svađam.“

Najzad se nameštaj našao na svom mestu. Gospođa Ali je zadihano pogledala unaokolo i rekla: „Staviću zavese ispred gvozdene ograde kako bi imao dovoljno privatnosti. Takođe bi valjalo da vrata kuće budu zatvorena što je češće moguće, da klijenti ne bi zijali unutra.“

Sledećeg dana, gospodin Ali je seo na stolicu u svojoj novoj kancelariji i položio novine na sto. Otvorio je bračnu rubriku. Nedelja nije bila najsrećnije izabran dan za oglas. Cela strana bila je puna sitno iskucanih redova. Gospodin Ali je prešao prstom od vrha do dna, tražeći svoj oglas. Nije mogao sebi da priušti veliki oglas sa slikom, pa je dao mali oglas. Proveo je dosta vremena mučeći se sa sadržajem, kako bi sveo tekst na minimum, pošto su novine naplaćivale svaku reč. Nije želeo da plati više nego što je neophodno. Preskočio je „Plavokosa, vitka, dvadesetdvogodišnjakinja...“, „Hrišćanin, pripadnik kaste mala, star 28 godina...“, „Softverski inženjer koji radi u Bangaloru...“ i „Doktor sa prebivalištem u Londonu, kasta nije prepreka.“

Prešao je tri četvrtine teksta na strani pre nego što je pronašao svoj oglas: „Za veliki izbor hindu, muslimanskih, hrišćanskih nevesta/mladoženja, obratiti se Alijevoj bračnoj agenciji za imućne...“

Gospodin Ali je bio svestan toga da je pomalo preterao kada je obećao veliki izbor. Smatrao je da je početak poslovanja najveći problem posredničke agencije. Da je želeo da otvori restoran, samo bi sredio prostor, unajmio kelnere i nekoliko kuvara i otvorio ga uz najskuplji dum-damaka šou koji bi sebi mogao da priušti. Ljudi bi došli i jeli. Restoran možda ne bi bio isplativ na duže staze, ali ako bi imao dovoljno novca i interesovanja, gospodin Ali bi ga lako otvorio. Sa posredničkom agencijom je drugačije. Kada prvi klijent zakuca na vrata i poželi da vidi potencijalne, prikladne supružnike pre nego što plati honorar, gospodin Ali neće imati šta da mu pokaže. Kako bi zaobišao ovaj problem, odlučio je da ne stavi adresu u oglas i da posao vodi preko telefona.

Osetio se ponosno kada je ugledao svoje ime u štampi. Uzeo je crvenu hemijsku olovku i zaokružio oglas, a zatim dozvao suprugu: „Ženo, dođi da vidiš ovo!“

„Šta je sada? Kako da bilo šta obavim kada me stalno dozivaš?“, reče gospođa Ali izašavši na verandu.

Gospodin Ali joj pokaza novine. Pročitala je oglas i nasmešila se.

„Izgleda veoma lepo“, rekla je, a zatim se iznenada namrštila. „Ima toliko oglasa u novinama. Kako će bilo ko primetiti baš naš?“

Gospodin Ali je gajio slične sumnje, ali je načinio samouveren izraz. „Naravno da će ga primetiti!“, reče.

Gospođa Ali se vratila u kuću, a gospodin Ali je počeo da čita novine. Preleteo je pogledom preko naslova: teroristički incident u Kašmiru, međudržavna prepirka oko reke Krišne, plan za izgradnju novog tržnog centra na mestu starog centralnog zatvora koji je premešten izvan grada. Nakon što je uredno presavio novine, presložio je prazne fascikle.

Sat vremena kasnije gospođa Ali je izašla sa dve šolje čaja i dodala mu jednu. Gospodin Ali je obišao sto, pa su oboje seli na stolice pored kapije i pijuckali čaj, posmatrajući ljude i saobraćaj na ulici.

„Da li je iko zvao?“, upita gospođa Ali.

„Ne. Ali, još je rano.“

„Misliš li da će iko zvati?“

U tom trenutku je zazvonio telefon. Gospodin Ali je poskočio, iskazivši se gospođi Ali samozadovoljno. Podigao je slušalicu i svojim najprofesionalnijim tonom izgovorio: „Alijeva posrednička agencija.“

„Salam, baj-džane! Kako si mi danas? Ima li mušterija?“

Bio je to Azar, brat gospođe Ali. Glas gospodina Alija zazvučao je razočarano. „Još ne“, odgovorio je.

„Razmišljam da odem do džamije u Penšen lajnu, u vreme popodnevne molitve. Zašto ne pođeš sa mnom?“

„Zašto?“, reče gospodin Ali. „Danas nije petak.“

„Gde u Kuranu piše da se u džamiju ide samo petkom?“, upita Azar.

Farahad Zama

„Ne, hvala“, odgovori gospodin Ali. „Zauzet sam.“
Predao je slušalicu svojoj supruzi.

Kao što je i bilo očekivano, posao je sporo krenuo. Nekoliko ljudi se ućlanilo i gospodin Ali je davao oglase u njihovo ime. Prosleđivao je odgovore članovima, ali je podatke zadržavao i za sebe. Kako su nedelje prolazile, fascikala sa podacima bilo je sve više.